

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

**Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej**

**Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza
w Częstochowie
Wydział Nauk Społecznych**

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

**Матеріали X Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р.)**

**Луцьк
2025**

УДК 911.3:30/33(082)

С 90

Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 9 від 12 травня 2025 р.)

Рецензенти:

Нємець Л. М. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Матвійчук Л. Ю. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Луцького національного технічного університету

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 Х Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Ю. М. Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. 215 с.

ISBN 978-617-8279-53-0

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на Х Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

ISBN 978-617-8279-53-0

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2025

© Колектив авторів, 2025

досліджень учителів підтверджують, що інтеграція цифрових інструментів сприяє підвищенню об'єктивності оцінювання, активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів та покращенню якості знань із географії. Вище перераховані електронні ресурси можуть бути використанні вчителями для оптимізації контрольної-оцінювальної діяльності та підвищення ефективності навчання географії в сучасних умовах.

Список використаних джерел: 1. Морзе Н. В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті. Київ : Педагогічна думка, 2018. 320 с. 2. Спірін О. М. Педагогічні технології в інформаційно-освітньому середовищі. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 376 с. 3. Шишкіна М. П. Електронні освітні ресурси: дидактичні аспекти. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2011. 286 с.

УДК 373.5:911:371.3

Яресько Анна, Ткачук Надія

annayaresko030805@gmail.com; nadia.tkachuk4@gmail.com

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ЗАГАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ У 6 КЛАСІ

Основною метою базової загальної середньої освіти є розвиток та соціалізація учня, формування його національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення та поведінки, творчих здібностей, дослідницьких навичок і навичок життєзабезпечення, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів [1]. Сучасна освітня парадигма актуалізує необхідність використання інтерактивних методів для успішного навчання шкільних предметів, зокрема географії у 6 класі.

Курс загальної географії у 6 класі є базовим та вводить учнів у світ географічних знань, формуючи первинні уявлення про природу Землі, її оболонки, явища та процеси. Саме на цьому етапі вкрай важливо закласти інтерес до предмета, сформувати мотивацію до подальшого вивчення географії та розвинути елементарні географічні вміння.

Питання теоретичного обґрунтування та практичної реалізації інтерактивного навчання всебічно розкрито у численних наукових працях, що містять переконливі аргументи на користь впровадження інтерактивних технологій в освітній процес. У доробку таких дослідників, як О. Пехота, Л. Пироженко, Н. Побірченко, О. Пометун, О. Вішнікіна та інших інтерактивне навчання розглядається як вагомий чинник підвищення ефективності освітньої діяльності. За думкою науковців, інтерактивні методи дають змогу забезпечити глибоку взаємодію між учасниками освітнього процесу, сприяють формуванню середовища, заснованого на співпраці, відкритості та взаєморозумінні. Їх використання дає змогу не лише передавати знання, а й формувати навички ефективної комунікації, взаємодії та підтримувати взаємоповагу, що є фундаментальним для розвитку сучасного суспільства [2; 5].

Вважаємо, що застосування інтерактивних методів в освітньому процесі з географії у 6 класі є дієвим засобом досягнення навчальних цілей курсу загальної географії, оскільки вони:

- сприяють розвитку пізнавального інтересу: через гру, взаємодію та практичну діяльність учні активно включаються в процес навчання, що особливо важливо у віці, коли мотивація ще формується;

– враховують вікові особливості шестикласників: діти цього віку краще засвоюють матеріал у процесі діяльності, через наочність, взаємодію та емоційне залучення;

– допомагають учням ефективніше сприймати інформацію та працювати з різноманітними джерелами інформації самостійно;

– створюють умови для формування ключових і предметних компетентностей, зокрема, вміння працювати в групі, висловлювати власну думку, аналізувати природні явища, користуватися джерелами географічної інформації (карти, схеми, моделі).

– розвивають уміння будувати конструктивний діалог та навички приймати виважені, аргументовані рішення;

– забезпечують активну участь кожного (мозковий штурм, рольові ігри, навчальні проєкти, географічні квести), мотивують навіть менш активних учнів долучатись до навчання;

– стимулюють внутрішній інтерес до навчання та сприяють розвитку критичного, креативного мислення.

Таким чином, інтерактивні методи не лише підвищують ефективність засвоєння навчального матеріалу в курсі загальної географії, а й створюють позитивний старт для формування цілісного географічного світогляду. Допомагають учням не лише ефективно опановувати навчальний матеріал, а й здобувати важливі наскрізні уміння, необхідні для успішного майбутнього.

У модельних навчальних програмах з географії для 6 класу, розроблених відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, простежується чітка орієнтація на використання інтерактивних методів навчання. Зокрема, акцент робиться на діяльнісному підході, що передбачає широке застосування групової роботи, навчальних ігор, дослідницьких проєктів, обговорень та роботи з візуальними джерелами. Програми містять завдання, спрямовані на формування предметних і ключових компетентностей, розвиток критичного мислення, умінь комунікації та співпраці [3; 4]. Наприклад, у розділі «Оболонки Землі» (модельна програма Запотоцького С. Г. та ін.) автори пропонують використати діяльності, які передбачають інтерактивну взаємодію учнів: віртуальну мандрівку, роботу в групах для розв'язання проблем, написання есе, створення лепбуку, презентування інформації з різних джерел, створення фотогалереї, моделювання процесів тощо [3]. Такий підхід свідчить про інтеграцію інтерактивних технологій у зміст географічної освіти вже з початкового етапу її вивчення, що вимагає особливої підготовки вчителя географії. Знання та вміння застосовувати інтерактивні методи на уроках загальної географії дає змогу вчителю не лише урізноманітнити навчальний процес, а й сформувати в учнів стійкий інтерес до предмета, розвинути навички співпраці, аналізу, узагальнення та прийняття рішень на основі географічної інформації.

Отже, впровадження інтерактивних технологій у процес вивчення шкільного курсу «Загальна географія» є перспективним напрямом, що сприяє підвищенню якості освіти та мотивації учнів, забезпечує ефективну реалізацію сучасних підходів до формування предметних і ключових компетентностей учнів, підвищує рівень їх залученості до освітнього процесу та сприяє глибшому засвоєнню географічного матеріалу. Водночас ефективність цього підходу залежить від науково обґрунтованого добору методів та належної підготовки педагогів до їх практичного застосування.

Список використаних джерел: 1. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/> 2. Інтерактивні методи навчання: переваги та використання в сучасній освіті. URL: <https://gosta.media/наука-та-освіта/interaktyvni-metody-navchannia-perevahy-ta-vykorystannia-v-suchasnij-osviti/> 3. Модельна навчальна програма «Географія. 6–9 класи»

для закладів загальної середньої освіти / С. П. Запотоцький, Г. І. Карпюк, Р. В. Гладковський, та ін. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-niprohramy/pryrodnycha-osvitnia-haluz/> 4. Модельна навчальна програма «Географія. 6–9 класи» для закладів загальної середньої освіти / С. Г. Кобернік, Р. Р. Коваленко, Т. Г. Гільберг, Л. М. Даценко. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-niprohramy/pryrodnycha-osvitnia-haluz/> 5. Яковлева В. А., Власенко Р. П., Андрійчук Т. В. Сучасні технології у процесі навчання соціально-економічної географії України та світу. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 38. С.57–61. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/34413/1/13.pdf>

УДК 373.3/.5.016:91]:528

Мельнійчук Максим, Лажнік Володимир

mel.mm207@gmail.com; lazchnik-vi@uk.net

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАРТОГРАФІЧНОГО СКЛАДНИКА В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ГЕОГРАФІЇ

Картографія є одним із базових компонентів шкільного курсу географії, який забезпечує візуалізацію просторових процесів, явищ і взаємозв'язків. Карта виступає не лише ілюстративним матеріалом, а й інструментом формування просторового мислення, географічних умінь і навичок. У сучасних умовах важливим завданням учителя є інтеграція класичних та цифрових картографічних ресурсів у навчальний процес [3].

Основними функціями карти в шкільному курсі географії є: інформаційна – карта передає великі обсяги просторової інформації у зручній формі; навчальна – сприяє формуванню вмінь орієнтуватися на місцевості, читати карту, здійснювати аналітичну роботу; ілюстративна функція допомагає уявити географічні явища в їх просторовому розміщенні; формувальна – сприяє розвитку логічного, критичного та системного мислення [1].

Серед найважливіших методичних підходів до використання географічних карт у школі можна виокремити: інтеграцію карти в усі етапи уроку; актуалізацію знань (робота з контурними картами); пояснення нового матеріалу (аналітичне читання карт); закріплення (виконання тематичних завдань); контроль знань (тестові завдання з використанням карт); використання різних типів карт: фізичні, політичні, кліматичні, економічні, демографічні тощо [4].

Під час освоєння географічного освітнього компонента можна використовувати такі методи: пошуковий (учні самостійно знаходять інформацію); проблемний (аналізують і формулюють висновки); творчий (створення власних схем, ментальних карт) [1].

На сучасному етапі технологічного та технічного розвитку суспільства є змога використовувати в навчальному процесі не лише друковані картографічні матеріали, а й платформи та сервіси: Google Maps, Google Earth, ArcGIS Online, Seterra, LearningApps тощо.

Переваги цифрових карт:

- інтерактивність, можливість масштабування, зміна шарів; доступ до актуальної інформації; візуалізація динамічних процесів (зміна населення, клімату);
- форми роботи: інтерактивні уроки, віртуальні подорожі, аналіз картографічних даних у проєктній діяльності [2].

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РЕГІОНІВ

Пугач Сергій	Територіальні аспекти дослідження соціальних інтернет-мереж	3
Дронова Олена	Екологічний слід як маркер екологічної та економічної безпеки	5
Нємець Олексій	Socio-geographical aspects of the evolution of the creative economy	9
Влах Мирослава	Географічне назовництво й геополітика	13
Овчаренко Гліб, Сегіда Катерина Криволапов Валерій	Про різноманіття визначення та суть ідентичності як ресурсу для розвитку регіонів	17
Маковецька Лариса	Обґрунтування методики суспільно-географічного аналізу людського капіталу	19
Потапова Алла	Соціально-економічний розвиток територій у науково-теоретичному контексті формування освітніх програм вищих навчальних закладів	22
	Зниклі села Волинської області	25

ГАЛУЗЕВІ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНІВ

Лажнік Володимир	Динаміка та сучасний стан зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Іспанією	27
Грицевич Володимир	Методика метризації соціально-економічного стану регіонів із метою оцінки їх потенціалів	31
Pohrebskyi Taras	The Development of Greenfield Projects in the World	33
Pohrebskyi Taras	The Involvement of Greenfield Lands in Ukrainian Post-War Reconstruction	35
Слащук Андрій	Оцінка сучасного стану демографічного розвитку міста Луцька (2001–2024 роки)	37
Сук Олена, Залуська Марія, Поручинський Володимир Яроменко Оксана	Розвиток міських агломерацій України в умовах децентралізації	38
Волков Денис, Ключко Людмила Гаєріков Артем, Телебєнєва Євгенія Кощук Ольга	Житлове господарство Рівненщини: суспільно-географічний аспект	40
	Стан і перспективи розвитку роздрібної торгівлі Харківської області	42
	Територіальні особливості виробництва кукурудзи в Україні	46
	Проблеми та перспективи розвитку галузей рослинництва Рівненської області	50
Сосницька Ярослава	Агрокластери як інноваційна форма розвитку агробізнесу в Україні	53

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК І ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ

Гукалова Ірина	Пріоритети просторового планування ЄС та їх сприйняття в Україні в умовах війни	56
Палеха Юрій, Маслова Марія	Функціональне зонування як інструмент регулювання просторового розвитку територіальних громад і населених пунктів	58
Ходико Дмитро	Оцінка ступеня поляризації розвитку регіонів та громад із використанням тесту Ешмана	60
Сегіда Катерина, Чехов Сергій	Теоретичні аспекти використання гравітаційної моделі Хаффа для оптимізації просторової структури системи споруд цивільного захисту населення м. Харкова	63
Хоменко Діана	Просторові та перцепційні трансформації прифронтових міст на прикладі Лиману Донецької області	67
Омельченко Наталя	Післявоєнне відновлення слабоурбанізованих територій (на прикладі Херсонської області)	70
Кравченко Катерина	До питання теоретичних та прикладних досліджень міських агломерацій	73
Нікон Ольга	Проблеми та перспективи використання перцепційного підходу при вдосконаленні міських просторів	77
Маляренко Костянтин	До питання стійкості економічного потенціалу регіону	80
Бобир Владислав	Ідентичність міста у цифровому просторі: потенціал впровадження регіонального домену .kyiv	83
Кравченко Катерина	Модель реалізації функцій міської агломерації: теоретико-методологічні засади та стратегічні орієнтири	85
Колосов Сергій, Телебєнєва Євгенія	Вплив війни на експортний потенціал України	91
Сябренко Олег	Відновлювана енергетика у розвитку регіонів України: стратегічні орієнтири	94
Маковецька Лариса, Баранчук Фаїна	Виклики міжмуніципального співробітництва в сучасних умовах (на матеріалах Луцької міської територіальної громади)	95
Слащук Андрій, Трофимчук Денис	Соціально-економічні чинники розвитку міста Луцька впродовж 1991–2024 років	97

РЕГІОНАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ

Жаронкін Валентин	Міграційні стратегії українських ромів у країнах Європи	99
Перевозник Анастасія, Мандрик Ірина	Проблеми внутрішньо переміщених осіб в Україні в умовах війни	100
Венгрин Дар'я	До питання вимушених міграцій українців як чинника зміни розселенської структури (на прикладі країн ЄС)	103

Думнов Олександр	Особливості запровадження інституційного підходу в регулюванні ринку праці	105
Залуська Марія	Освітні та трудові виклики для українських біженців за кордоном	108
Сук Олена	Вплив збройних конфліктів на динаміку вимушеної міграції	109
Сук Олена, Залуська Марія, Музичук Юрій, Слащук Андрій	Міграція молоді з України: основні причини	111

ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ ТА РЕСУРСИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Khilchevskiy Valentyn, Hou Jingyao, Zabokrytska Myroslava	China's water resources: status, use and management	113
Тарасюк Ніна, Малащук Петро	Зміна температури повітря в Україні: причини та наслідки	117
Павловська Тетяна	Багаторічна (1974–2023 рр.) динаміка місячних сум опадів на метеостанції Луцьк (Волинська область, Україна)	119
Карпюк Зоя, Чижевська Лариса, Качаровський Роман, Чижевський Тадеуш	Природоохоронні об'єкти басейну річки Полонка	123
Щесюк Єлизавета, Стельмах Валентина	Аналіз гідрологічних особливостей річки Інгулець	126

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ

Смирнов Ігор, Любіцева Ольга	Гендерний чинник у геополітичній, суспільно-господарській та культурно-освітній сферах Гетьманщини (туристичний контекст)	130
Smyrnov Ihor, Lyubitseva Olha	Polskie nekropolie w Polsce i w Ukrainie jako zasoby turystyczne i czynnik rozwoju ukraińsko-polskiej turystyki po wojnie	135
Ільїн Леонід	Регіональний розвиток туризму: програмно-цільовий аспект	144
Стешенко Леся, Савченко Ірина	Основні тенденції гейміфікації туризму	147
Гоцька Владислава, Гринюк Діана	Інстаграмність як фактор розвитку рекреаційно-туристських ресурсів: просторовий аналіз українських дестинацій	150
Майстер Андрій, Куницький Михайло	Проблема овертуризму в країнах Європи	153
Смик Оксана	Гастрономічний туризм: роль закладів харчування у формуванні туристичного досвіду	156
		211

Джаман Ярослав	Народні доми – важливий ресурс і чинник розвитку етнічного туризму (на прикладі міста Чернівці)	158
Питуляк Мирослава, Питуляк Микола Похила Юрій, Поплавська Інна Ільїна Ольга	Рекреаційно-оздоровчі ліси Хустського ЛДГ: сучасний стан та використання	159
	Малі міста Тернопільської області як об'єкти туристичної активності	162
	Геопросторовий аналіз, типізація й можливості застосування озерних сапропелів Рівненської області у санаторно-курортному господарстві	165
Зінчук Борис, Новосад Оксана Єрко Ірина, Мельник Надія, Качаровський Роман, Яцуняк Віктор Гоц Тетяна, Потапова Алла Потапова Алла, Семенюк Роман	Туристсько-рекреаційний потенціал Ковельського району: ресурси, можливості, перспективи	169
	Музейні установи Ковельського району Волинської області як елементи індустрії гостинності	171
	Туристичний потенціал Львівської області	174
	Екотуризм як один із перспективних напрямів розвитку територіальних громад	178

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІЦІ

Маковецька Лариса, Назарук Назар	Географічні компетентності краєзнавчих досліджень транспортної системи у шкільному курсі географії	180
Мельник Іванна, Ткачук Надія Озюк Уляна, Ткачук Надія	Використання веб-сервісу Google Maps на уроках географії	182
	Можливості використання Liveworksheets на уроках географії в умовах дистанційного навчання	184
Ткачук Надія, Тарасюк Злата Ткачук Надія	Поняття гейміфікації в освітньому процесі з географії: сутність, цілі та основні принципи	186
	Теоретичні засади моделювання дистанційного уроку географії	187
Мандрик Ірина Мандрик Ірина, Мичка Ірина	Система підготовки вчителя географії в Польщі ...	189
	Особливості використання компетентнісно орієнтованих завдань у шкільному курсі географії	192
Кулик Катерина, Потапова Алла Яресько Анна, Ткачук Надія Мельничук Максим, Лажнік Володимир Дубич Богдан, Потапова Алла Кошляцький Дмитро, Ткачук Надія	Використання електронних ресурсів для перевірки знань учнів на уроках географії	193
	Використання інтерактивних методів при вивченні загальної географії у 6 класі	194
	Особливості використання картографічного складника в шкільному курсі географії	197
	Проблеми використання штучного інтелекту учнями у закладах загальної середньої освіти	199
	Курс географії як складник шкільної медіаосвіти	200

**Поручинська Ірина,
Стельмашук Назар,
Скороход Орест
Куцевич Артур,
Поручинська Ірина
Кужель Ілля,
Мужичок Юрій**

Використання віртуальних дошок в освітньому процесі	203
Використання навчального відео на уроках географії	204
Використання інформаційно-комунікаційних технологій у позаурочний час	205

ДЛЯ НОТАТОК

Наукове видання

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

Матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р.)
(українською, англійською, польською мовами)

Друкується в авторській редакції.

Відповідальність за зміст публікацій
та достовірність даних несуть автори

Верстка: *В. Й. Лажнік*
Коректура: *С. О. Пугач*
Обкладинка: *Н. Бринчук*

Підписано до друку 14.05.2025 р. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 17,61. Зам. 210. Тираж 100.
Папір офсетний. Гарнітура Arial. Друк цифровий.

Видавець і виготовлювач ФОП Мажула Ю. М.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 47/35.
Тел. моб. 096 61 66 277, e-mail: y.mazhula@gmail.com
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7662 від 07 вересня 2022 року

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Ю. М.
Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р. Луцьк : ФОП
Мажула Ю. М., 2025. 215 с.

ISBN 978-617-8279-53-0

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на X Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

УДК 911.3.30/33(082)